

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	МОВА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ
Освітня програма	014. «Середня освіта (Українська мова і література)»
Компонент освітньої програми	вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити
Вид підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
Викладач	Мушировська Наталія Володимирівна, канд. філол. наук, доцент
CV викладача на сайті кафедри	https://www.rshu.edu.ua/kafedry-if/kafedra-umipkfsk/sklad-kafedri-umipkfsk/121-personalii/785-mushyrovska-nataliia-volodymyrivna
E-mail викладача	nataliia.mushyrovska@rshu.edu.ua

Навчальна дисципліна «Мова в контексті культури» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про взаємозв'язок мови і культури, закономірності відображення культурних цінностей, національної ментальності та світоглядних уявлень у мовних одиницях.

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння взаємозв'язку мови та культури, ролі мови у формуванні національної картини світу та культурних цінностей, а також розвиток умінь аналізувати мовні явища, тексти та культурні концепти у різних комунікативних і міжкультурних контекстах з урахуванням їх культурного змісту.

Завдання:

- ознайомити студентів із сучасними напрямами та проблемами розвитку лінгвокультурології;
- розкрити взаємозв'язок мови, культури і мислення;
- сформувати розуміння понять мовної картини світу, концепту та концептосфери культури, культурних кодів і символів;

- сформувати практичні навички аналізу мовних одиниць та текстів з культурної точки зору з урахуванням засад концептологічного аналізу;
- розвинути здатність інтерпретувати мовні явища у культурному та міжкультурному контексті.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та усвідомлення специфіки професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності:

ФК 4. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в ЗЗСО, практиці навчання української мови й літератури.

ФК 5. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 6. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах (в т. ч. іноземною мовою), володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів середньої освіти у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 12. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах ощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

Згідно з освітньо-професійною програмою після вивчення дисципліни здобувачі мають демонструвати такі **програвні результати навчання**:

ПРН 2. Уміти використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії української мови в ЗЗСО, інтерпретувати й зіставляти мовні явища, виконувати різні види лінгвістичного аналізу; вільно володіти нормами української мови, навичками автоматичного грамотного письма, навичками текстотворення в усіх функціонально-стильових різновидах сучасної української літературної мови відповідно до комунікативної мети та за допомогою стилістичних ресурсів національної мови; демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі фахової і міжособистісної комунікації, вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень.

ПРН 4. Бути здатним використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах (в т. ч. іноземною мовою); володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПРН 8. Виявляти високий/достатній рівень сформованості комунікативної компетентності з української мови (лінгвістичний, мовленнєвий, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), володіти різними засобами мовленнєвої поведінки в різних комунікативних контекстах; бути здатним ефективно спілкуватися в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-діловій сферах, виступати перед аудиторією, брати участь у дискусіях, обстоювати власну думку (позицію), дотримуватись культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН 9. Уміти здійснювати власні емпіричні дослідження (проекти), узагальнювати й оприлюднювати їх результати, застосовуючи принципи академічної доброчесності,

упроваджувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН 10. Уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати сучасну наукову інформацію, укладати бібліографію, використовувати комп'ютерні технології.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основні теоретичні засади лінгвокультурології і лінгвоконцептології;
- поняття мовної картини світу, концепту, концептосфери, лінгвокультурами, культурних кодів і символів;
- напрями та методи дослідження концептів;
- особливості вербалізації концептів у різних функціональних стилях та дискурсах;

вміти:

- здійснювати лінгвокультурологічний аналіз мовних одиниць і текстів;
- виявляти та інтерпретувати культурні концепти у мовленні;
- аналізувати культурну специфіку лексики, фразеології, символіки;
- порівнювати концепти у різних культурних і мовних контекстах;
- застосовувати знання для міжкультурної комунікації та науково-дослідницької діяльності.

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЇ

Тема 1. Лінгвокультурологія як наукова дисципліна. Її предмет, об'єкт, завдання. Місце дисципліни у системі гуманітарних наук.

Тема 2. Історія становлення лінгвокультурології. Антропоцентрична парадигма.

Тема 3. Взаємозв'язок мовних явищ і культурного досвіду, гіпотеза лінгвістичної відносності.

Тема 4. Мовна картина світу. Поняття, структура, національні особливості, роль у сприйнятті дійсності.

Тема 5. Концепт як категорія лінгвокультурології. Структура концепту: понятійний, образний та ціннісний компоненти; типи концептів.

Тема 6. Методи дослідження концептів. Семантичний, когнітивний, дискурсивний, порівняльно-культурний аналіз.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОВНИХ ОДИНИЦЬ І ТЕКСТІВ

Тема 7. Лінгвокультурами та культурні коди. Виявлення культурних одиниць у лексиці, символах, стереотипах.

Тема 8. Репрезентація концептів у лексиці та фразеології. Культурно маркована лексика, метафори, фразеологічні одиниці.

Тема 9. Концепти у художньому дискурсі. Аналіз текстів, виявлення образних і ціннісних компонентів.

Тема 10. Концепти у публіцистичному та медійному дискурсі. Роль у формуванні суспільних цінностей, аналіз мовних засобів.

Тема 11. Мова та національна ідентичність. Концепти, що визначають культурну самобутність, етнічні маркери у мовленні.

Тема 12. Мова в міжкультурній комунікації. Порівняльний аналіз концептів у різних культурах; культурні бар'єри.